

Vergaderjaar 2011–2012

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 923

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 juli 2012

Onlangs verscheen het vierde formele voortgangsrapport van de Europese Commissie over de implementatie door Portugal van de beleidsmaatregelen waaraan Portugal zich, in het kader van het pakket leningen vanuit het IMF en de Europese faciliteiten EFSF en EFSM, heeft gecommitteerd. Het rapport is gebaseerd op de uitkomsten van een gezamenlijke missie van het IMF, de Europese Commissie en de ECB («de Trojka») naar Lissabon van 22 mei tot 4 juni 2012.

Op basis van dit rapport zal de Commissie besluiten over de uitkering van de volgende tranche uit het EFSM. Daarnaast zullen de conclusies van dit voortgangsrapport leidend zijn bij de beslissing van de lidstaten van het eurogebied om al dan niet in te stemmen met de uitkering van een volgende EFSF tranche. Deze eerstvolgende tranche zal in totaal 4 miljard euro bedragen. Hiervan is 2,6 miljard euro afkomstig van Europa (EFSF en EFSM) en circa 1,4 miljard euro van het IMF. Na uitkering van deze tranche zal in totaal circa 57 miljard euro uitgekeerd zijn van het totale leningenprogramma van 78 miljard euro.

Door middel van deze brief wil ik de Tweede Kamer informeren over de belangrijkste uitkomsten van dit voortgangsrapport. Het volledige voortgangsrapport is op het moment van schrijven nog niet openbaar. Op 4 juni jl. gaf de Trojka wel al een gezamenlijke publieke verklaring af over de conclusies van de missie (*Statement by the European Commission, the ECB and IMF on the Fourth Review Mission to Portugal*). Deze vindt u in de bijlage¹.

Voorgeschiedenis

In mei 2011 keurde de EU en het IMF een leningenpakket voor Portugal van in totaal 78 miljard euro goed. Hiervan kwam 26 miljard euro van het IMF, 26 miljard euro van EFSM en 26 miljard euro van EFSF. In ruil voor dit leningenpakket heeft Portugal ingestemd met een fors pakket aan beleidsmaatregelen en structurele hervormingen dat erop gericht is het

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

Portugese begrotingstekort in 2013 te verlagen tot 3% BBP en de economische structuur substantieel te verbeteren. Grondige structurele hervormingen zijn essentieel voor Portugal om de concurrentiekracht te versterken en de potentiële economische groei te verhogen.

Uitkering van afzonderlijke tranches is altijd afhankelijk van naleving van de afspraken in de eerder overeengekomen *Memorandum of Economic and Financial Policies* (MEFP¹). Daarin is vastgelegd aan welke condities Portugal moet voldoen. Als hieraan wordt voldaan, wordt dit weerspiegeld in een positieve uitkomst van de voortgangsrapportage.

De conclusies van de voortgangsrapportage

De Trojka oordeelt dat Portugal voldoet aan de voorwaarden voor vrijgave van de volgende leningentranche. De overeengekomen budgettaire, structurele, en financiële sector maatregelen zijn in voldoende mate uitgevoerd. Over het geheel genomen concludeert de Trojka dat het programma op schema ligt en de Portugese autoriteiten de overeengekomen maatregelen naar verwachting uitvoeren.

De aanname voor de economische groei in 2012 is lichtelijk positief bijgesteld t.o.v. de derde voortgangsrapportage, van –3,3% BBP naar –3% BBP. Deze aanpassing wordt grotendeels bepaald door de gestegen export. De Trojka benadrukt echter wel dat er neerwaartse risico's blijven bestaan, zowel intern als extern. De werkloosheid stijgt sneller dan verwacht en zal in 2012 naar verwachting 15,5% bereiken. Deze stijgende werkloosheid is deels te wijten aan de aanpassing van de economie van arbeidsintensieve sectoren naar een meer export georiënteerde economie. De hoge werkloosheid zal een negatief effect hebben op de potentiële groei, en vergt volgens de Trojka daarom een adequate en urgente aanpak. Ondanks dat er volgens de Trojka op dit moment geen sprake is van verlies van hervormingsgezindheid, kan de stijgende werkloosheid potentieel druk zetten op de politieke consensus waarvan sprake is in Portugal. Daarnaast benadrukt de Trojka dat er externe risico's kleven aan de tegenvallende internationale conjunctuur, die de potentiële export vermindert, en de onzekerheid op de financiële markten die herstel van markttoegang verder kunnen bemoeilijken.

Onder het programma is voorzien dat Portugal gedurende de tweede helft van 2013 geleidelijk terugkeert naar de financiële markten. Ondanks de aanhoudende externe risico's is de rente op de Portugese staatsobligaties op de secundaire markt de laatste 3 maanden met ongeveer 4 procentpunt gedaald. Ondanks deze significante daling blijft de rente voor 10-jaars obligaties hoog. Portugal is in april jl. wel in staat geweest om 18-maands schatkistpapier uit te geven op een tarief lager dan het drie-maands papier in september 2011.

Budgettaire maatregelen

De tekortdoelstelling voor 2012 van 4,5% BBP acht de Trojka haalbaar. De Trojka oordeelt dat de budgettaire consolidatie adequaat is en geen buitenproportioneel restrictief effect heeft op de groei. De budgettaire aanpassing is grotendeels gericht op uitgavenbeperkingen en de aanpak van belastingverstoringen, met als doel het groeipotentieel op de middellange termijn te verbeteren. In de Kamerbrief over de derde voortgangsrapportage (brief met kenmerk BFB2012-7522M) heb ik u reeds over de invulling van de begroting en de aanvullende begroting van 2012 geïnformeerd. De Trojka noemt als belangrijkste neerwaartse risico's voor het budgettaire pad de verder dalende consumentenbestedingen en de oplopende werkloosheid. Daarnaast blijft een belangrijk aandachtspunt de

¹ Te vinden op internet: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/mou/2011-05-18-mou-portugal_en.pdf

aanpak van de achterstallige betalingen. Er zal daarom een technische assistentie missie van EU en IMF plaatsvinden om de Portugese autoriteiten hierbij verder te ondersteunen.

Structurele maatregelen

De Trojka oordeelt dat er significante stappen gezet worden op verschillende gebieden. Zo liggen bijvoorbeeld de hervormingen op het gebied van het budgettair raamwerk, inkomstenadministratie, bureaucratie, gezondheidszorg, de huurmarkt, het justitieel systeem en aanbestedingen op schema. Op het gebied van regulering van de energiemarkt, telecommunicatie en de spoorwegen zijn de komende tijd verdere stappen nodig. Het aanpassingsprogramma met de autonome regio Madeira, waar ik de Tweede Kamer eerder over informeerde (BFB2012-7522M), ligt naar het oordeel van de Trojka grotendeels op schema. De Portugese autoriteiten zullen technische assistentie leveren bij de implementatie van wetgeving die betrekking heeft op de controle en monitoring van de financiën van de autonome regio. In dit kader is het ook relevant op te merken dat er een tal aan maatregelen zijn getroffen om de budgettaire consolidatie en het budgettair raamwerk van de lokale overheden en parochies te versterken. De Trojka oordeelt tevens dat het privatiseringsprogramma grotendeels op schema ligt. Zo zijn verschillende privatiseringen reeds afgerond en zullen er nieuwe tenders worden gestart in het derde kwartaal 2012 die in 2013 afgerond moeten worden.

Financiële sector

Conform de verplichting in het kader van het leningenprogramma treft Portugal significante maatregelen om de financiële sector te stabiliseren. De Trojka oordeelt dat de Portugese banken in belangrijke mate geholpen zijn door de exceptionele liquiditeitssteun van het Eurosysteem. Daarnaast zullen de Portugese, net als de andere Europese banken, eind juni moeten voldoen aan de kapitaaleisen van de *European Banking Authority* (EBA). Ik informeerde de Tweede Kamer reeds naar aanleiding van de vorige voortgangsmisssie (BFB2012/7522M) dat de verwachting was dat mogelijke enkele Portugese banken voor het voldoen aan deze eisen gebruik zouden moeten maken van de publieke backstop. Inmiddels is duidelijk geworden dat er voor circa 5 miljard euro gebruik gemaakt zal worden van de backstop van 12 miljard euro die hiervoor in het programma is gereserveerd. Daarnaast zal de Portugese overheid nog zelf de kapitaalinjectie financieren in de staatsbank CGD, omdat staatsbanken geen beroep kunnen doen op de faciliteit van EU en IMF. Door deze kapitaalinjecties zullen de Portugese banken voldoen aan de eisen van de EBA. Het resterende bedrag uit de potentiële backstop zal beschikbaar blijven voor toekomstige situaties, wanneer Portugese banken onverhoopt niet in staat zullen zijn hun kapitaalbasis via privaat kapitaal te versterken.

Conclusie

Naar het oordeel van het IMF, de Europese Commissie en de ECB, voldoet Portugal aan de eisen die zijn gesteld voor vrijgave van een nieuwe leningentranche van in totaal 4 miljard euro, waarvan 2,6 miljard euro afkomstig van Europa (EFSF en EFSM) en circa 1,4 miljard euro van het IMF.

Ik hoop u voldoende geïnformeerd te hebben.

De minister van Financiën,
J. C. de Jager